

VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
75 0 P 000976 10 Rev
Banja Luka, 07.11.2012. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Rose Obradović, kao predsjednika vijeća, Darka Osmića i Biljane Tomić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja D. Č. iz M. G., ul. ... broj ..., zastupan po punomoćniku D. T., advokatu iz Š., protiv tuženih J. Č., J. Č.1, B. Č., O. Č., D. T.1 i B. V. iz M. G., svi zastupani po punomoćniku M. S., advokatu iz M. G., radi utvrđenja ništavosti testamenta, odlučujući o reviziji tuženih, izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci 75 0 P 000976 10 Gž od 13.5.2010. godine, na sjednici održanoj 07.11.2012 godine, donio je

P R E S U D U

Revizija se odbija.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Mrkonjić Gradu 75 0 P 000976 07 P od 26.10.2009. godine utvrđeno je da je ništav testament koji je sačinio N. Č. iz G. G., dana 07.8.1991. godine u Osnovnom sudu u Mrkonjić Gradu, zaveden pod brojem R-132/91, a koji je proglašen na ročištu 26.11.2004. godine u ostavinskom postupku pred Osnovnim sudom u Mrkonjić Gradu broj O-150/04 i to u dijelu kojem je testator raspolagao porodičnom kućom koja se nalazi u M. G., ul. ... na parceli k.č. ... upisana u p.l. ... K.O. M. G.

Obavezani su tuženi da tužitelju solidarno naknade troškove postupka u iznosu od 5.340,00 KM.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Banjaluci 75 0 P 000976 10 Gž od 13.5.2010. godine žalba tuženih je djelimično uvažena i prvostepena presuda u dijelu odluke o troškovima postupka preinačena tako što je tužitelju dosuđena naknada troškova parničnog postupka u iznosu od 4.400,00 KM umjesto ranije dosuđenog iznosa od 5.340,00 KM, dok je žalba tuženih u ostalom dijelu odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

Zahtjev tuženih za naknadu troškova žalbenog postupka je odbijen.

Blagovremenom revizijom tuženi pobiju drugostepenu presudu zbog pogrešne primjene materijalnog prava i povrede odredaba parničnog postupka s prijedlogom da se revizija usvoji i pobijana presuda preinači na način da će se tužbeni zahtjev tužitelja u cjelosti odbiti.

U odgovoru na reviziju tuženi osporava sve navode revizije i predlaže da se revizija odbije.

Revizija nije osnovana.

Predmet odlučivanja u ovom parničnom postupku je zahtjev tužitelja za utvrđenjem ništavosti dijela testamenta, oca parničnih stranaka pokojnog N. Č. koji testament je sačinjen 07.8.1991. godine u Osnovnom sudu u Mrkonjić Gradu, a kojim je ostavitelj raspolagao porodičnom kućom u M. G. u ul. ..., sagrađena na k.č. ... upisanoj u p.l. ... K.O. M. G. na imenu tužitelja, tako što je kuću zavještao na jednake dijelove tužitelju D. Č. i prvotuzenom J. Č.

Ovakav zahtjev tužitelj temelji na tvrdnji da je kuća koju je ostavitelj zavještao njegovo vlasništvo, te da ostavilac u vrijeme sačinjavanja testamenta nije bio svjestan svojih postupaka, odnosno da nije bio sposoban za rasuđivanje a time ni za sastav testamenta.

Raspravljajući o ovako postavljenom tužbenom zahtjevu prvostepeni sud je utvrdio: da je pokojni N. Č. – otac parničnih stranaka dana 07.8.1991. godine kod suda sačinio testament kojim je raspolagao porodičnom kućom u M. G., ul. ..., na parceli k.č. ... upisana u p.l. ... K.O. M. G. tako što je ovu kuću ostavio u nasljeđe sa po 1/2 dijela sinovima D. Č. i J. Č.; da je navedeni testament proglašen u ostavinskom postupku iza umrlog N. Č.; da je ostavinski postupak kod Osnovnog suda u Mrkonjić Gradu broj O-150/04 prekinut rješenjem, a tužitelj upućen na parnicu za utvrđivanje da navedeni testament nije pravno valjan; da kuća koja je predmet raspolaganja testamentom nikad nije u javnim evidencijama upisana kao posjed ili vlasništvo ostavioca; da je rješenjem nadležnog organa Opštine M. G. određena uža lokacija za izgradnju kuće ostaviocu; da je ostaviocu odobren kredit za izgradnju kuće; da je tužitelj u posjed parcele na kojoj je kuća izgrađena stupio po osnovu kupoprodajnog ugovora od 01.02.1972. godine i da je rješenjem Dn-143/72 od 03.02.1972. godine tužitelj upisan u katastar nekretnina (sada p.l. broj ... K.O. M. G.) kao posjednik predmetne nepokretnosti.

Imajući u vidu ovako utvrđeno činjenično stanje prvostepeni sud je nalazeći da je ostavilac bio u zabludi kad je smatrao da je predmetna kuća upisana kao njegovo vlasništvo i da takva zabluda predstavlja zabludu o činjenicama koje su ga navele na raspolaganje testamentom, te je primjenom odredbe člana 63. stav 3. Zakona o nasljedivanju („Službeni list SRBiH“, br. 7/80 i 15/80 u daljem tekstu: ZON), udovoljio tužbenom zahtjevu za utvrđenje testamenta ništavim u dijelu kojim je raspolagano predmetnom kućom.

Odlučujući o žalbi tuženih na prvostepenu presudu, drugostepeni sud je prihvatio činjenična utvrđenja i pravno shvatanje prvostepenog suda u pogledu odluke o glavnoj stvari te je u tom dijelu žalbu odbio i prvostepenu presudu potvrdio. Nalazeći da je prvostepeni sud povredio odredbe parničnog postupka u pogledu odluke o troškovima postupka, drugostepeni sud je u tom dijelu žalbu uvažio i primjenom odredbe člana 235. tačka 3. Zakona o parničnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik RS“, br. 58/03, 85/03 i 74/05, 63/07. i 49/09 – u daljem tekstu ZPP), u tom dijelu prvostepenu presudu preinačio tako da je dosuđene troškove postupka snizio sa iznosa od 5.340,00 KM na iznos od 4.440,00 KM.

Odluka drugostepenog suda je pravilna, ali ne iz razloga sadržanih u obrazloženju pobijane presude.

Naime, prema utvrđenim činjenicama koje ne mogu biti predmet preispitivanja u revizionom postupku (član 240. stav 2. ZPP), ostavilac – otac parničnih stranaka N. Č. je testamentom sastavljenim kod Osnovnog suda u Mrkonjić Gradu dana 07.8.1991.

godine, kuću izgrađenu na parceli k.č. ... upisanu u p.l. ... K.O. M. G. - danas p.l. ...) zavještao na jednake dijelove sinovima D. Č. i J. Č., dok je istim testamentom odredio da se ostala zaostavština raspodjeli na jednake dijelove između svih nasljednika.

Kuća i parcela kojom je ostavilac raspolagao testamentom, u trenutku sastavljanja testameta kao i u trenutku ostaviočeve smrti se u javnim evidencijama nije vodila kao vlasništvo ostavioca. Prema izvedenim materijalnim dokazima, parcelu k.č. ... upisanu u p.l. ... K.O. M. G. kupio je tužitelj od ranijih suvlasnika S. K., V. K., D. K., B. K., S. K.1 i L. Š., i to ugovorom o kupoprodaji od 1. februara 1972. godine koji je ovjeren kod Opštinskog suda u Mrkonjić Gradu.

Rješenjem istog suda Dn-143/72 od 03.02.1972. godine na osnovu tog ugovora dozvoljeno je polaganje isprava radi sticanja prava svojine u korist tužitelja D. Č., na kojoj je naknadno izgrađena kuća koja je uplanjena i u katastru nekretnina Opštine M. G. vodi se kao posjed tužitelja sa 1/1 u posjedovnom listu koji danas ima broj

Dakle, iz naprijed navedenih dokaza proizlazi da se ostavitelj N. Č. u trenutku sastavljanja testameta kao ni u trenutku smrti nije vodio u javnim evidencijama kao vlasnik na imovini kojom je raspolagao testamentom, kako to pravilno zaključuju nižestepeni sudovi.

Pravilnost ovakvog zaključka nisu mogli dovesti u pitanje ni tvrdnja tuženih saslušanih kao parničnih stranaka da su ostavilac i prvotuženi J. Č. učestvovali u izgradnji kuće zavještane testamentom, kao ni postojanje rješenja upravnog organa Opštine M. G. od 30.03.1972. godine o određivanju uže lokacije za kuću N. Č. budući da takvo rješenje ne predstavlja akt koji dokazuje pravo svojine. Ista situacija je i sa rješenjem Komisije za dodjelu kredita organa uprave SO M. G. o odobravanju kredita ostavitelju N. Č. iz Fonda zajedničke potrošnje od 15.3.1972. godine za izgradnju kuće, budući da se iz tog rješenja ne može utvrditi da je kredit odobren za izgradnju predmetne kuće. Osim toga, tuženi tokom postupka nisu ni postavljali protivtužbeni zahtjev za utvrđenje da predmetna kuća predstavlja zaostavštinu N. Č., a takvo pravno pitanje se nije moglo u ovom postupku raspravljati kao prethodno pitanje u smislu odredbe člana 12. ZPP, što u krajnjem ne znači da tuženi ne mogu pokrenuti poseban parnični postupak za utvrđenje prava svojine na kući koja je bila predmet zavještanja testameta N. Č.

Nalazeći da se predmetna kuća u javnim evidencijama ne vodi kao svojina ostavioca, prvostepeni sud je utvrdio ništavost dijela testameta kojim je raspolagano kućom po osnovu odredbe člana 63. stav 3. ZON, a drugostepeni sud smatra da je testament u tom dijelu ništav i po odredbi člana 103. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj 29/78, 39/85 i 57/89, te „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04 – u daljem tekstu: ZOO).

Odredbom člana 103. ZOO, propisano je da, je ugovor koji je protivan prinudnim propisima ništav, ako cilj povređenog pravila ne upućuje na neku drugu sankciju ili ako zakon u određenom slučaju ne propisuje što drugo.

Iz navedene odredbe ZOO, proizlazi da je tu pravnu normu moguće primjeniti na ugovore, ali ne i na testament koji je u suštini jednostran pravni posao za slučaj smrti. Testament ni u kom slučaju nema svojstvo ugovora kao pravnog posla koji se zaključuje između dvije ili više stranaka, što u konkretnoj situaciji znači da se za utvrđivanje

ništavosti testamenta ne može primjeniti odredba člana 103. ZOO kako je to učinio drugostepeni sud.

Isto tako predmetni testament nije ništav ni po osnovu odredbe člana 63. stav 3. ZON. Tom odredbom propisano je da su raspolaganja testamentom ništavi, između ostalog, i kad postoji zabluda o činjenicama koje su pobudile zavještaoca da učini ta raspolaganja.

Dakle, odredba člana 63. stav 3. ZON, ima u vidu zablude o činjenicama koje su navele, odnosno motivisale ostavioca da učini raspolaganje testamentom, ali ne i zabludu o činjenicama koje se odnose na mogućnost, odnosno pravo ostavioca da učini neko raspolaganje testamentom.

U konkretnoj situaciji, ostavilac je raspolagao imovinom koja u trenutku smrti nije bila njegova imovina što u krajnjem nije bilo moguće.

Odredbom člana 2. ZON, propisano je da se nasljeđivati mogu stvari i prava koja pripadaju pojedincima, a članom 7. istog zakona da zavještalcem može raspolagati svojom imovinom na način i u granicama koje su određene zakonom.

Naprijed citarane odredbe ZON znače da ostavitelj testamentom može raspolagati samo stvarima i pravima koja u trenutku sačinjavanja testamenta predstavljaju njegovu imovinu ili eventualno očekivanim stvarima i pravima koja bi ušla u njegovu imovinu do trenutka smrti.

Kako je testator, pokojni N. Č. osporenim testamentom odredio način nasljeđivanja kuće i zemljišta koji prema utvrđenim činjenicama nisu bili njegova svojina, pravilno su sudovi našli da je takvo raspolaganje ništavo, ali ne po odredbama propisa koje su navedene u obrazloženjima nižestepenih odluka, nego zbog toga što su protivne odredbama člana 2. i člana 7. ZON. Raspolaganja testamentom koja se odnose na imovinu trećih lica ne mogu proizvoditi pravne efekte.

Ostale odredbe testamenta koje se odnose na drugu imovinu ostavioca je bilo moguće održati na snazi budući da u ovom postupku tužitelj nije izveo niti jedan dokaz na okolnost da ostavitelj nije bio sposoban za rasuđivanje, a samim tim ni za sastavljanje testamenta. Međutim, ovo nije od značaja za odluku u ovom revizijskom postupku budući da tužitelj revizijom ne pobija drugostepenu odluku.

Prema navedenom, pobijana odluka nema nedostataka na koje se ukazuje revizijom, niti onih na koje ovaj sud pazi po službenoj dužnosti, pa je na osnovu člana 248. ZPP, odlučeno kao u izreci.

Predsjednik vijeća
Rosa Obradović

Za tačnost opravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarne
Amila Podračić